

Приложения: цитат по темата от работата на колеги предшественици.

Перспективите за безсмъртието.

Робърт Ч. В. Етингер.

Превод на руски език: Д. А. Медведев. 2002.

Глава 8. Проблемът за идентичността на личността. [\[1\]](#)

Оценявайки шансовете за съживяване, лечение, подмладяване и подобряване на замразения човек, ние трябва да предвидим възможността за много сериозни поправки и промени, което води до някои много трудни въпроси.

Като особено труден пример си представете починал от рак старец, който е бил замразен едва няколко часа след смъртта си, при това с използване на груби методи. Почти всички клетки на тялото му са били сериозно повредени и по съществуващите критерии напълно мъртви, макар че някои още са могли да се делят и може да се предположи, че малка част от тях е сравнително слабо увредена. Но след изминаването на достатъчно време медицината най-накрая е готова да се заеме с този пациент и за по-голяма изразителност нека предположим, че се използват най-невероятни технологии.

Когато нашият съживен излезе от болницата, той може да представлява безумна смес от крѐпки. Вътрешните му органи— сърцето, белите дробове, черният дроб, бъбреците, стомахът и всичко останало може да бъдат трансплантанти, пресадени след отглеждане в лабораторията от нечий донорски клетки. Ръцете и краката му могат да бъдат насочвани чрез малки моторчета —безкрѐвни устройства от влакна, метал и пластмаса, управлявани с волята на съживилия се и способни да усещат. Мозъкът му ще се състои главно от нови клетки, отгледани от малкото оцелели, а част от спомените и чертите на характера ще бъдат записани в тези нови клетки, след като бъдат получени от запазилите се писмени записи чрез химични и физични микротехнологии.

Крачейки енергично към новия свят, той се чувства нов човек. Дали е така?

Кой е този съживен? В дадения контекст кой съм аз и кой сте Вие?

Въпреки че болшинството възкресени няма да представляват такива крайности — надяваме се, че по-голямата част от нас ще бъде замразена с прилагане на щадящи методи — въпреки това не можем да подминем този проблем. Пред нас сега е един от основните нерешени проблеми на философията и биологията, който се превръща в най — важен от практическа гледна точка, съдържаща се в определянето на природата на «личността».

Кое определя индивида? Какво представлява душата или същността или егото? Скоро ще видим как този нелек въпрос ще засегне почти всички области на човешката дейност; той ще стане тема на безчислени заглавни статии във вестниците и разследвания на Конгреса, ще бъде повдиган във Върховния Съд на Съединените америкаски щати.

Можем да изясним проблема, като разграничим два отделни въпроса. Първо, как можем да отличим един човек от друг? Второ, как можем да различим живота от смъртта?

Малко по-късно ще предложа свои варианти на предварителните (и непълни) отговори. Но първо да се опитаме да хвърлим светлина върху тези въпроси и да разберем някои сложности и тънкости, като разгледаме серия експерименти. Някои от тези експерименти са мислени, макар че, вероятно, са възможни на практика, а други в действителност вече са били проведени.

Експеримент 1. Позволяваме на човека да расте и старее.

Той запазва индивидуалността си юридически, а също така субективно, и освен това, от гледна точка на познатите му (обикновено). Въпреки това по-голямата част от веществото, от което се състои тялото му, е заменена с ново; спомените му са се променили и частично са изчезнали; променили са се миогледът му и характерът му.

Възможно е дори стар познат, който го е срещнал отново след дълго време, да откаже да повярва, че това е същият човек. Ако сме си представили за първи път такъв експеримент, ние можем леко да се развълнуваме, но ще запазим смътно подозрение, че «по същество» човекът не се е променил. Можем да предположим, че физическата и психическата непрекъснатост имат някакво отношение към този въпрос.

Експеримент 2. Наблюдаваме внезапни радикални промени в личността и тялото на човека, предизвикани от физически увреждания, болест, емоционален шок или комбинацията от всички тези фактори. Това се случва доста често.

След това човек може малко да прилича на онзи, който е бил преди интелектуално или физически. Възможна е «пълна» амнезия, макар че той може и да запази говора си.

Разбира се, той запазва, например, същите пръстови отпечатъци и същите гени. Но е нелепо да се твърди, че най-вжната част от човека е кожата му; еднотайчните близнаци имат еднакви гени, но въпреки това са отделни личности.

Въпреки че физичният състав на тялото му не се е променил, той се възприема и се чувства друг човек. Сега имаме много повече основания за безпокойство, тъй като се запазва само физическата непрекъснатост; има очевидно «прекъсване» на личността му. Достатъчно убедително може да прозвучи твърдението, че човекът е бил унищожен и е създаден друг човек, наследявайки тъканите на тялото на предшественика си.

Експеримент 3. Наблюдаваме краен случай на «раздвоение на личността»

Общеизвестно е, че понякога две (или дори повече) сънсем различни личности каго че ли се намират в едно тяло, и поведението му се контролира ту от едната, ту от другата личност. Те може да имат различаващи се комплекси от спомени. Двете «личности» в едно тяло могат да изпитват неприязън един към друг; понякога могат да си общуват само чрез бележки, оставени в периода на доминиране, за да може другата личност, когато настъпи неин ред, да прочете тази бележка.

Някой е склонен да не допуска такава възможност, говорейки за психоза или патология. Тази тенденция се усилва от факта, че обикновено една от личностите с течение на времето се поглъща от другата или те се интегрират, създавайки впечатление, че «в действителност» от самото начало е имало само една личност. Въпреки това в продължение на известен период от време личностите могат да изглеждат абсолютно различни по резултати на поведенческите тестове и по субективни наблюдения; разликите между тях очевидно са реални. Това може да ни накара да се безпокоим за това, че може би същността на индивидуалността се намира все пак в съзнанието, в структурата на мозъчната активност и в паметта.

Експеримент 4. Като се приложи биохимичен или микрохирургичен метод към току-що оплодотворена човешка яйцеклетка, след първото деление ще отделим двете получени клетки една от друга, което ще доведе до появата на еднояйчни близнаци вместо на един индивид, който би се развил от необезпокоена клетка. (Аналогични експерименти са били извършвани с животни.)

Говорейки за момента на възникване на индивида, вероятно, следва да се предположи, че това става в момента на зачатие. Така или иначе всяко друго време е по-малко подходящо: това очевидно не е моментът на раждането, тъй като вследствие на кесарево сечение би се появил същият жив индивид; а изборът на всеки друг етап от развитието на плода би бил абсолютно произволен.

Нашето кратко грубо физическо вмешателство е довело до възникването на два живота, две личности там, където преди това е имало само един. В известен смисъл сме създали още един живот. Или може би сме унищожили един живот и сме създали два, тъй като нито един от родилите се няма да стане такъв, какъвто би бил първоначалният индивид.

Макар че това в никакъв случай не е доказателство, то обстоятелството, че обикновената груба механична или химична намеса може да «създаде душа», ни кара да предположим, че такива високопарни понятия като «душа» и «индивидуалност» не представляват нищо повече от опити да се отделят от системата или дори да се добавят в системата определени «качества», които имат доста далечно отношение към физическата реалност.

Експеримент 5. Чрез суперхирургични методи (които може да се появят в не толкова далечното бъдеще) извличаме мозъка от черепите на двама души и сменяме местата на двата мозъка.

Този експеримент може на някого да му се стори банален. Болшинството от нас след известен размисъл ще се съгласят, че е важен именно мозъкът, а не ръцете, краката и дори не лицето. Ако Джо си сложи маска, която прилича на Джим, той все пак ще си остане Джо; и дори ако «маската» бъде от жива плът и се разтегне върху цялото тяло, нашият извод, вероятно, ще остане неизменен. Мозъкът на Джо, пресаден в тялото на Джима, най-вероятно ще се отъждествява с Джо. Но два момента правят този експеримент нетривиален.

Първо, ако такъв експеримент действително бъде направен, а не просто обсъден, емоционалното въздействие върху всички въвлечени в него ще бъде много силно. Съпругите ще бъдат силно потресени, също като субектите. Освен това «Джо в тялото на Джим» ще започне бързо да се променя, тъй като характерът много зависи от обкръжението, а тялото е важна част от обкръжението на мозъка. Също така можем да се съгласим, че ръцете, краката, лицето и вътрешностите на Джо не са негова неотменна част, но какво да кажем за тестисите на Джо? Ако «Джо в тялото на Джим» преспи с една от жените им, той може да създаде само дете на Джим, понеже използва гонадите [2] на Джим. Психиатричните и юридическите проблеми, свързани

с това, наистина са внушителни.

Някой може да се изкуши от идеята да се откаже и от Джо, и от Джим и да започне отначало (от нулата) от Хари и Хенри. В определен смисъл това не е много практична маневра, тъй като спомените, семейните и имуществените права не може просто така да се игнорират. От друга страна може би ще бъде разумно да се признае, че характеристиката на индивида до известна степен е произволна.

Това още веднъж показва, че физическите системи (т. е. реалните системи) трябва в крайна сметка да бъдат описвани с физически параметри (в операционни термини) и че опитите да се окачат абсолютни или абстрактни етикети върху тях или да бъдат разпределени по субективни категории не могат да бъдат напълно успешни.

Експеримент 6. Чрез суперхирургични методи (засега все още недостъпни) разделяме човешкия мозък на две, като разделяме лявото и дясното полукълбо и пренасяме едната половина в другия череп (чийто стопанин е бил отстранен).

Подобни, но не толкова радикални експерименти вече са се провеждали. Работейки с разделения мозък на маймуни, доктор С. Б. Тревартен съобщава, че «... хирургически разделените мозъчни полукълба могат да учат паралелно с обикновена скорост, като че ли са достатъчно независими едно от друго.» [121]. Това е много интересно дори ако вземем предвид, че мозъкът не е бил разрязан напълно до мозъчния ствол

[\[3\]](#)

, и че маймуните все пак не са хора.

С малко опростяване и леко преувеличение на някои резултати, описани в литературата, те накратко може да се охарактеризират по следния начин. Всяко полукълбо на мозъка може да поеме върху себе си всички функции на личността. Обикновено едното мозъчно полукълбо доминира и загубата на второто полукълбо не води до сериозни последствия. Но даже ако доминиращото полукълбо се премахне или унищожи, втората половина ще поеме върху себе си управлението, учейки се на всичко, което ще бъде необходимо.

Днес няма убедителни доказателства, че такъв радикален експеримент като нашия непременно ще бъде успешен; но принципно, доколкото ми е известно, това може да стане, а техническите трудности засега не бива да ни притесняват.

А ако той бъде успешен, то ние ще създадем нова личност. Ако лявото полукълбо е доминирало, можем да обозначим първоначалната личност като Лд; същият череп след операцията, съдържащ само лявото полукълбо, може да го обозначим Л, а дясното полукълбо в другия череп може да обозначим Д. Л счита, че той е Лд. Д също счита, може да се счита за Лд, оздравял след болестта, но за околните той може да изглежда нова, друга, макар и подобна, личност.

Така или иначе, Д сега също е личност със своите права и смята живота си за също толкова важен, колкото и живота на всеки друг човек. Той със същото упорство ще се хваща за живота си и ако той бъде заплашен, едва ли ще го утеши фактът, че Л ще остане жив.

Още по-интересна ще бъде позицията на Л, преди доминиращото полукълбо, а сега самотно в своя череп. Да предположим, че преди операцията сме съобщили на Лд, че доминиращото полукълбо на мозъка му е поразено от болест и трябва да бъде отстранено, но второто полукълбо ще поеме ръководни функции, макар и с малки промени в характера и лека загуба на паметта. Той разбира се, ще бъде загрижен и развълнуван от това, но, вероятно, няма да счита този факт за смъртната си присъда. С други думи, за Лд ще бъде достатъчно утешение това, че Д ще остане жив. И въпреки това след разделянето и трансплантацията Л ще смята унищожението си за смърт, и на него няма да му е достатъчно това, че Д ще продължи да живее в друго тяло.

Този експеримент отново ни кара да предположим, че физическата непрекъснатост представлява важен фактор, ако не логически, то, най-малкото психологически.

Експеримент 7. Човек е съживен след кратък период на клинична смърт, с известна загуба на паметта и незначителни промени в характера.

Този експеримент наистина се е провеждал много пъти [97]. Според резултатите от обикновените клинични тестове смъртта е била реална (липса на дишане и пулс), но по-голямата част от клетките, естествено, е оставала жива и преобладаващата част от нас ще предположи, че човек в този случай «в действителност» не е умирал и е останал една и съща личност след това. Важността на този експеримент е в това, че той служи като предпоставка за следващите експерименти.

Експеримент 8. Човекът умира и го намират едва след няколко дни вече след биологичната и клетъчната му смърт. Но се случва чудо; космически кораб от звездната система Арктур долита на Земята и докарва суперхирург, представител на древна раса, който използва изкуството си и излекува човека от смъртта и разлагането, както и от всички останали недъзи.

(Разбира се, ние не твърдим, че такава древна раса съществува; експериментът е напълно хипотетичен, но доколкото ни е известно, принципно това не е невъзможно.)

Значението на този експеримент е потресаващо. Ако разложението се разглежда просто като още едно заболяване с възможност то да се лекува, то кога тялото може да се счита за напълно мъртво? Ако «истински мъртъв» означава «мъртъв завинаги», то ние никога не можем да бъдем изцяло убедени в смъртта, тъй като критерий е не онова, което вече е станало с човека, а онова, което му е предначертано в (безкрайното?) бъдеще.

Експеримент 9. Човек умира, разлага се, а неговите останки са разнесени. Но след дълго време свръхестествено същество по някакъв начин събира атомите му и отново

ги събира заедно и човекът е възсъздаден.

В този случай отново не е важна трудността или дори невъзможността на експеримента. Ние също така игнорираме въпроса за това дали принципно е възможно да се идентифицират отделните елементарни частици. Ще бъде ли този човек «същият» въпреки значителния интервал от време? Ако паметта, индивидуалността и физическото съдържание са същите, вероятно повечето от нас ще се съгласят с това, въпреки че ще бъдем развълнувани от тъмнината на небитието в интервала от време. Но ако се съгласим с това, то ние трябва да отворим вратата още по-широко.

Експеримент 10. Повтаряме предишния експеримент, но сега възпроизвеждането е по-неточно, включващо, вероятно, едва част от оригиналните атоми и умерено точно копиране. Ще бъде ли това същият човек?

И вероятно пак ще се замислим, съществува ли наистина такова нещо като личността в абсолютно точния и фундаментален смисъл.

Експеримент 11. Повтаряме експеримент 10, като извършваме умерено точна реконструкция на човека, но този път, без да се опитваме да използваме запазените материални частици.

Съгласно общоприетата интерпретация на квантовата теория не съществува, нито на теория, нито на практика, никакъв начин да «се отбележат» отделните частици, например, атомите или молекулите на човешкия мозък; еднаквите частици са напълно неразличими, и изобщо безсмислено е дори да се поставя въпросът за това дали атомите на възстановеното тяло са

« същите » атоми, от които се е състояло първоначалното тяло. Онези, които са зле запознати с теорията и на които им е трудно да смелят такива идеи, могат да направят справка за това в обикновен учебник по физика.

Ако се съгласяваме с такава гледна точка, то тестът за индивидуалността става още по-проблематичен, тъй като прилагането на критериите за тъждественост на материалното съдържание или неговата непрескъснатост става много сложно, ако изобщо е възможно.

Експеримент 12. Откриваме начин за отглеждане или създаване на точни функционални копия на части от мозъка — може би биологични в основата си, а може би механични, аналогични на естествените елементи на мозъка по функционалност, но различни чрез специални тестове. Такива елементи могат да бъдат клетките, а също така по-едри или дребни компоненти. След това оперираме пациента от време на време, заменяйки по време на всяка операция част от естествените компоненти на мозъка с изкуствени. Пациентът не забелязва в себе си никакви промени но въпреки това когато експериментът завърши, ние фактически имаме «робот»!

Дали този «робот» представлява същата личност като първоначалния човек?

Експеримент 13. Изпълняваме експеримент, аналогичен на 12-ти, но по-бързо. По време на една дълга операция заменяме естествените компоненти на мозъка с изкуствени (а заедно с това и цялото останало тяло), докато целият материал, от който се е състояло тялото преди, не се окаже на бунището, и на операционната маса се окаже «робот», изкуствен човек, чиито спомени и индивидуалност са старателно копирани от оригинала.

Може би някой ще реши, че «роботът» всъщност е същият човек, извеждайки

идентичността от непрекъснатостта, тоест от факта, че не е имало такава ясна граница, когато е можело да се каже, че човекът е изчезнал и е започнал роботът. Други, обзети от демокрация, готови да прилагат политическите принципи в биологията, могат да кажат, че роботът не е човек и е престанал да бъде човек, когато половината материал в него е бил заменен.

Самият пациент преди операцията може да я счита за смъртна присъда. И това може да изглежда странно, тъй като между експеримент 12 и 13 реалните разлики са толкова малко; 13 само ускорява процеса. Възможно е под влиянието на достатъчно убедителни аргументи пациентът да се съгласи, че операцията не е смърт; той дори може да предпочете бързината на една голяма операция пред неудобствата на серия малки.

Експеримент 14. Предполагаме, както в двата предходни експеримента, че можем да създаваме синтетични компоненти на тялото и мозъка. Ние също така предполагаме, че по някакъв начин можем достатъчно точно да анализираме човека без разрушаване на информацията. Анализираме човека, след което правим негово точно копие или двойник, включително на паметта му.

Съдържа ли се личността на нашия опитен човек в същата степен и в «робота»-двойник? Може да изглежда абсурдно, но нека сравним този експеримент с предходния. Между тях практически няма никаква разлика, особено, ако се вземе предвид, че в 13-я експеримент по време на операцията пациентът е бил под упойка; 13-ят експеримент е бил фактически еквивалентен на унищожаването на пациента и създаването на «робот»-двойник. Единствената разлика между 13-я и 14-я е в това, че в 14-я и двамата-копието, и оригинала остават живи.

Експерименти 15, 16 и 17. Повтаряме съответно експерименти 12, 13 и 14, но вместо използването на изкуствени части използваме обикновени биологични материали, възможно получени чрез използването на клетки на пациента за отглеждане от тях на съответните органи [\[4\]](#). По какво новите експерименти се

отличават от предходните?

Логически може да се направи изводът, че по нищо, но своето си е свое. Някое от нас може са стигнат до други изводи за 15-и и 16-и експеримент в сравнение с 12-ти и 13-ти.

Експеримент 18. Допускаме, че при някои хирургични операции като никога се твърди, че пациентът при използване на определени видове анестезия изпитва болка, но не се събужда, а впоследствие не помни тази болка. Експериментът се състои в извършването на такава операция.

Болшинството от нас не се страхуват от подобни операции, тъй като ние не помним никаква болка в нашия предишен опит, и, освен това, авторитетни личности ни уверяват, че няма причини за безпокойство. Дори предупреждението, че болката под упойка е реална, едва ли силно ще ни разтревожи, ако не сме твърде нервни. Още по-малко се страхуваме от обикновената обща упойка, при която болка, изглежда, няма на нито едно ниво, въпреки че за съзнанието този интервал си прилича със смъртта. Въпреки това едно дете или човек с болно въображение може да бъде изключително изплашен от перспективата за подобна операция.

По този начин отново отбелязваме възможно разминаване между логическия и емоционалния подход.

Експеримент 19. Ислямският воин с радост отдава живота си в «свещената война», убеден, че в момента, когато гърлото му бъде прерязано, той ще се събуди в Рая, обкръжен от гурии.

Може да направим очевидния, но полезен извод, че в това, което се отнася до текущото душевно спокойствие, е важна само перспективата за безсмъртието.

Експеримент 20. Действаме ва банк и предполагаме, че може да се създаде синтетичен (химичен, електронен и механичен) мозък, който, освен всичко останало е способен да повтаря всички функции на конкретен човешки мозък и има същата индивидуалност и спомени като човешкия мозък. Ние също така предполагаме, че е налице напълно контролирано обединение между човешкия и машинния мозък, тоест ние можем по желание да изключваме всякакви сегменти или функции на човешкия мозък и да ги заменяме с машинни компоненти и обратното.

Схематично може да си представим това като огромен панел, на който два мозъка, биологичен и механичен (състоящи се от необходимите компоненти), са обединени в единна електронна схема със свободен достъп към всеки от тях. Като се използват два набора компоненти и съединим съответните контакти, можем да сглобим единен работещ мозък, оставяйки незадействувани компоненти в «спящо» състояние.

За да направим картината още по-опростена и същевременно по-впечатляваща, ще предположим, че контактите се осигуряват не посредством сложни механични съединения, а чрез нещо като радиовръзка.

В началото на експеримента човек се намира в съзнание, а машинният мозък е изключен и напълно бездейства. Постепенно започваме да изключваме нервни клетки или по-едри блокове в човешкия мозък, същевременно включвайки към системата съответните машинни блокове. Пациентът нищо не забелязва, но когато процесът приключи, «всъщност» имаме машинен мозък, контролиращ «зомбираното» човешко тяло!

Машината също има свои собствени сензорни органи и ефектори. Ако сега изключим у човека чувствителните нервни окончания и моторните съединения) и едновременно ги активираме при машината, ще се случи първото забележимо за пациента изменение, а именно, свръхестествено преместване на усещанията от едното тяло в другото, от

човешкото в тялото на машината.

Това може да бъде дори приятно: възможно е сетивата на машината да бъдат по-разнообразни, отколкото при човека, със зрение в инфрачервения диапазон и други подобрения и обикновеният човек може да се чувства отлично и дори да предпочете да «живее» в машината.

На този етап, както си спомняте, човекът напълно бездейства (и мозъкът, и тялото); страничният наблюдател може да бъде склонен да счита, че вижда човек в безсъзнание и «съзнателна» машина, намираща се под влиянието на забавната илюзия, че тя е човек, контролиращ машината.

След това отново постепенно или внезапно активираме компонентите на човешкия мозък, едновременно изключвайки съответните компоненти на машинния мозък, но оставяйки включени сензорите на машината, а сетивните органи на човека изключени. Пациентът не забелязва никакви промени, но сега имаме човешки мозък, използващ механичните сетива с помощта на дистанционно управление. (Пренебрегваме такива детайли като способността на човешките зрителни центрове да се справят с инфрачервеното зрение, и проблема за дубликацията на новата памет.)

Накрая включваме отново човешките ефектори и сетива като оставяваме човека отново в естественото му състояние, а машината оставяме в покой.

Ако извършим много пъти подобна размяна, човекът постепенно ще свикне с това и може дори да предпочете «да се засели» в машината. Той дори може спокойно да се отнесе към това завинаги да остане «в» машината и да унищожи първоначалното си тяло по липса на необходимост. Това може нищо да не доказва, но отново ни кара да предположим, че личостта е илюзия.

Обсъждане и извод. Размишлявайки над тези хипотетични експерименти, ние

засегнахме различни възможни критерии на личността — идентичността на материалното съдържание, непрекъснатостта на материалното съдържание, идентичността на индивидуалността и паметта, непрекъснатостта на индивидуалността и паметта и — и видяхме, че нито един от тях не е напълно задоволителен. Във всеки случай нито един от тях, нито всяка една тяхна комбинация не е необходима и достатъчна за потвърждаване на личността.

Не може напълно да се изключи вероятността, че сме изпуснали същината на въпроса, която може да се намира в непостижима засега същност или душата. Въпреки това тази мисъл противоречи на някои наши експерименти и на онази лекота, с която човек може да събужда, променя и може би действително да създава живот.

Най-лесното заключение ще бъде това, че в действителност не съществува такова нещо като личността в някакъв абсолютен смисъл. Сложностите възникват в резултат от нашите опити първо да представим реалния свят под формата на някакви обобщаващи абстракции, а после да считаме именно тези обобщения, а не самия свят, за фундаментална реалност. Грубата аналогия ще помогне да обясним тази мисъл.

Понятието «човек» е удобно, но не се поддава на ясно определение. Човек ли е изродът? Човек ли е абортираният човешки зародиш? Човек ли е неандерталецът или друго «липсващо звено» във веригата на човешката еволюция? Човек ли е трупът, ако някои клетки са още живи? И така нататък. Етикетът е много удобен, но често се налага да го поставяме на обектите съвършено произволно. Във физическия свят не съществува определен комплект обекти, които трябва да се наричат «човек», има само непостоянни натрупвания от атоми, съединени по един или друг начин, някои от които сме решили да обединим за удобство. Нека да разсечем Гордиевия възел, като осъзнаем, че личността също като морала е по-скоро изкуствена и относителна субстанция, отколкото естествена и абсолютна. Индивидуалността също като красотата частично е «в очите на зрителя». Тя само частично е реална, а частично е измислена. Вместо същинска индивидуалност ние имаме степени на индивидуалност, измервани чрез подходящи критерии.

Резултатът е поразителен: в известен смисъл ние загубихме душите си, но намерихме рая.

Може би някои дори осъзнавайки, че индивидуалността е илюзия и затова смъртта е

несъществена, ще могат или ще поискат да приемат това разбиране и емоционално. Но ние сега можем да се убедим, че смъртта никога не трябва за се счита за окончателна, тъй като винаги остава възможността (отдалечена в пространството, времето, а също така в технически аспект) на достатъчно точно копиране или съживяване, тоест, физическа реинкарнация, с памет или без нея. Такава възможност може малко да притъпи остротата на отчаянието на онези, които не са могли да получат първокачествено замразяване за себе си или за своето семейство.

Библиография.

...

97. **The Reversal of Death.** – The Saturday Review, Aug. 4, 1962.

...

121. **Trevarthen C. B. Double Vision Learning in Split-Brain Monkeys.** – National Academy of Sciences, Autumn meeting, 1961.

[\[1\]](#) **Эттингер Роберт Ч. В. Перспективы бессмертия.** (Глава 8. Проблема идентичности личности.) /

С
h

Robert

. W.
Ettinger

.
*The
Prospects
of
Immortality*

. 1962.

Перевод с английского Медведева Д. А. (2002), под науч. ред. Артюхова И. В. – М.: Изд.-во «Научный мир», Институт биомедицинских технологий, 2003 г. С. 91 – 99.

[2] Гонади — полови жлези.

[3] Мозъчен ствол — анатомична структура, в която се разполагат провеждащите пътища и жизнено важните центрове за регулиране (на кръвообращението, дишането и т. н.).

[4] Тоест чрез клониране.